

Mladen Tancer

Maribor

UDK 159.9-05 Furlan, I.
821.163.42-05 Furlan, I.
930.25(497.4 Maribor): 929 Furlan, I.
Predano: 2005. godine
Pregledni članak

LITERARNA OSTAVŠTINA PROF. DR. IVANA FURLANA U RUKOPISNOM ODJELU SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U MARIBORU

Autor predstavlja rukopise dr. Ivana Furlana (1920. - 2000.), profesora psihologije Sveučilišta u Zagrebu, pohranjene u Sveučilišnoj knjižnici u Mariboru. Nakon umirovljenja prof. Furlan se posvetio literarnoj produkciji tipa story. Od 1992. godine do kraja života dr. Ivan Furlan alias Ivan Most napisao je 23 svezaka/radova koji sadrže preko 1650 stranica u kaligrafskom manuskriptnom obliku.

Ključne riječi: *Furlan, Ivan, rukopisna ostavština, književni rad, arhivsko gradivo (Maribor), psiholozi, Hrvatska, 20. st.*

Sveučilišni profesor doktor Ivan Furlan (Lokve, 1920. - Zagreb, 2000.) bio je u drugoj polovini 20. stoljeća markantna pedagoška osobnost s jakim utjecajem prosvjetljivanja i pedagoškog kultiviranja, prije svega učiteljstva u osnovnim i srednjim školama ne samo u Hrvatskoj, već i na cijelom tadašnjem državnom teritoriju.

Na slovenskom je pedagoškom prostoru Furlanovo ime duboko usidreno i utjecajno. Pripadao je među iznimno utjecajne pedagoge šireg jugoslavenskog prostora koji su svojim pedagoškim, psihološkim i didaktičko-metodičkim spisima kultivirali i oplemenjivali slovensku pedagošku praksu. Njegove knjige i članke rado su iščitavali slovenski učitelji. U slovenskom prijevodu do sada je izašlo osam Furlanovih bibliografskih djela.

Dr. Ivan Furlan je s očeve strane slovenskog podrijetla. Iz primorske Manče kod Vipave Furlanov je otac pošao u svijet tražiti posao, zaradu i kruh. U Lokvama kod Delnice u Gorskom Kotaru sa suprugom Hrvaticom stvorio je topli dom i obitelj i zaposlio se kao šumski radnik na pilani. Dana 12. ožujka 1920. godine rodio im se sin Ivan. U iznimno suptilno živim i slikovitim uspomena na oca Furlan je s puno topline i dubokom zahvalnošću volio naglašavati da je bistrina duha, odgoj okoline, skromnost, poštovanje drugih ljudi, posebno jednostavnih, radne navike, ustrajnost i dosljednost na poslu oplemenjeno naslijedio po ocu, što mu je čitav život ostalo kao dragocjeni puto-

kaz u areni života. S ponosom je naglašavao očevo slovensko podrijetlo, i čisto lijepo i tečno je s prijateljima govorio slovenski jezik.

Mladi Ivan Furlan odlučio se za učiteljsko zanimanje. Maturirao je 1940. godine na učiteljskoj školi u Zagrebu. Dragocjena osnovnoškolska učiteljska iskustva kratko je vrijeme stjecao u seoskoj osnovnoj školi Kupljensko na Kordunu. Za vrijeme rata uključio se u narodnooslobodilački partizanski pokret u domaćem Gorskom Kotaru. Bio je urednik partizanskog časopisa *Goranski vjesnik*. Nakon rata kraće je vrijeme bio novinar TANJUG-a i *Narodne štampe* i zatim učitelj u Zagrebu. Zbog svoje uspravnosti, neslomljivosti i ponosa na prijedeni međuratni put morao je proživjeti i golgotu i zatvoreništvo na Golom otoku. Od 1951. do 1956. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu uz rad je studirao psihologiju i engleski jezik. Nakon završenog studija neko je vrijeme radio kao školski psiholog, od 1962. godine kao pedagoški savjetnik, dok je od 1977. godine radio kao izvanredni, od 1982. godine pa do umirovljenja u 1990. godini kao redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je bio nosilac znanstvene discipline razvojna psihologija.

Dr. Ivana Furlana vidljivo su obilježili bistrina uma, široka opća kultura, temeljito i suvereno stručno znanje, vrhunska kritičnost, kultura pisanog izražavanja, humanost i ljudska, topla i jednostavna komunikativnost. Zbog toga su njegovi spisi čitki i lako razumljivi, što je svojstvo samo rijetkih velikih umova, naime, da visoku znanost pretoče u razumljiv i stručno primjenjiv jezik. Živom izgovorenom riječju znao je i uspio privući pozornost slušatelja jer je svoje duboke misli oblikovao na dostupan i razumljiv način. Jednostavno i istinito: Furlanova misao i riječ bili su u jasnom i harmoničnom unutarnjem suzvuku!

* * *

Pored temeljitog i suverenog poznavanja psihologije Furlana je sve više zanimala i psiholingvistika, kojoj se zbog preobilnog redovnog posla i ostalih zaduženja nije mogao posvećivati u dovoljnoj mjeri. Zbog toga još i kratak informativni izlet i pogled na drugu stranu Furlanovog stvaralaštva koje je obilježilo prije svega njegovo vrijeme nakon umirovljenja. U *aliasu* Ivanu Mostu rascvala se Furlanova psiholingvistička konotacija koju je zbog preopterećenosti znanstvenim i pedagoškim radom odgađao i premještao za vrijeme nakon umirovljenja. U *Štrajku* (Bilješka o autoru, 1994.) Furlan je zapisao: *Prezime pod nazivom Most autor je preuzeo zato jer mostovi koriste svima, oni povezuju, premošćuju. Istina je da su i autorove priče svojevrсни mostovi. I tko želi na drugu obalu, može ići!*

O sklonosti pisanju priča i pripovijetki (*story*) na istom je mjestu zapisao: *“Ivan Most je umirovljeni psiholog. Već za vrijeme službovanja zanimalo se za pripovijedanje priča. Često ih je morao pripovijedati svojim učenicima kao učitelj, svojoj djeci kao roditelj, kada je postao djed i svojim unucima, pa i svojim kolegama i prijateljima u raznim prilikama. To je činio zdravo razumski kao to čini većina pripovjedača.”*

I zaista, nakon umirovljenja u 1990. godini sav se predao literarnoj produkciji tipa *story*. U kaligrafskom manuskriptnom obliku od 1992. godine do kraja života dr.

Ivan Furlan alias Ivan Most napisao je 23 sveska/rada koji sadrže preko 1650 stranica. Himnički je opisao svoje djetinjstvo u radu *Moja divna zelena dolina* (1992., 264 stranica). Punih 90 stranica obuhvaćaju tri prijevoda Marka Twaina koji mu je bio uzor pri pisanju pripovijesti.

Dr. Furlan imao je u Sloveniji mnogo prijatelja i obožavatelja, prije svega u Mariboru i Novom Mestu. U posljednjem desetljeću svojega života u nekoliko je navrata bio gost Pedagoškog fakulteta u Mariboru, gdje je u krugu svojih prijatelja čio i zdrav proslavio svoju 75. i 80. godišnjicu života. Odatle njegova osobna želja i odluka da svoje literarne radove podari Sveučilišnoj knjižnici Maribor.

U trećem svesku Kataloga rukopisa Sveučilišne knjižnice u Mariboru (1997.) na stranicama 87-88. pod signaturnim brojem Ms 828 registrirana je građa pod geslom MOST Ivan. Tu su detaljno navedeni prijevodi i spisi Ivana Mosta [ps. Ivana Furlana], koje je osobno podario Sveučilišnoj knjižnici Maribor od 16. 3. 1995. do 22. 11. 1996.

I. PRIJEVODI

- Mark Twain: *Pisma sa zemlje*. (Preveo i prepričao Ivan Most.), Zagreb, 1994., 50+16 str. (2 izvoda). [fotokopija].
- Mark Twain: *Noćno bdijenje s plačem i suzama*. (Grief and Mourning for the Night - 1906. Preveo Ivan Most.), Zagreb, 1994., 20 str. (2 primjerka). [fotokopija].

II. SPISI

- *Moja divna zelena dolina*. (Priča o djetinjstvu.), Zagreb, 1992., 246 str. + 8 listova. [fotokopija].
- *Čovjekova sudbina*. (Što se zna, u što vjerovati, što očekivati?), Zagreb, 1992., 158 str. + 15 listova. [fotokopija].
- *Filozofske priče*. Klub 64+, Severin na Kupi, 1993., 126 str. [fotokopija].
- *Biografije, autobiografije i - razvojna psihologija*. Zlatni medvjed. (Priča o jednoj autobiografiji.), Zagreb, 1994., 35 + 24 str. [fotokopija].
- *Pomognite mi naći gospu Julijanu!* (*Fantastička pasja priča.*), Zagreb, 1994., 40 str. [fotokopija].
- *Štrajk*. (Priča koja se valjda neće obistiniti ...) Kako smisliti i napisati priču. Bilješka o autoru, Severin na Kupi, 1994., 60 str. [fotokopija].
- *Među Istranima*. (Crtice iz jedne biografije.), Zagreb, 1994., 160 str. [fotokopija].
- *Tajna vile Eriman*. (Fantastička kriminalno-politička priča.), Severin na Kupi, 1995., 180 str. [fotokopija].
- *Vještica iz Larmona*. (Jedna zgoda nezgodna iz psiho-ratovanja.), Severin na Kupi, 1995., 160 str. [fotokopija].
- *Kad je mečka zaigrala*. (Jedna kordunska priča.), Zagreb, 1996., 118 str. [fotokopija].

- *Izmiješan narod*. (Sjećanja ratnog izviđača.), Zagreb, 1996., str. 413-431. [fotokopija].
- *Izgubljeni na Altanu*. (Znanstveno-fantastička priča o involuciji.), Severin na Kupi, 1996., 114 str. (3 primjerka). [fotokopija].

Spis o primopredaji podarene rukopisne građe 16. ožujka 1995. godine parafirali su prof. dr. Ivan Furlan kao darovatelj rukopisa i mr. Irena Sapač, v. d. ravnateljice Sveučilišne knjižnice Maribor. U spisu je naglašeno da dr. Ivan Furlan Sveučilišnoj knjižnici Maribor daruje deset (10) rukopisa (koji su poimence navedeni). S godinama je Furlan dopunjavao svoj rukopisni fond, koji sada broji 23 darovane i deponirane jedinice.

Sam način i mogućnosti korištenja rukopisa preciziran je u darovnoj pismeni i glasi: “*Suglasan sam da se rukopisi koriste za istraživačke i pedagoške potrebe Sveučilišne knjižnice Maribor i njezinih korisnika u prostorijama knjižnice. Fotokopiranje rukopisa samo za istraživačke i pedagoške potrebe može dozvoliti ravnatelj knjižnice.*”

* * *

U popisu ostavštine Ivana Furlana (alias Ivana Mosta), koja još nije upisana u službeni katalog rukopisa još su slijedeći rukopisni radovi, podareni Sveučilišnoj knjižnici Maribor u razdoblju od 1997. -2001.:

- Pričam ti priču ... (Savjeti i upute za pričanje priča - storytelling), Severin na Kupi, 1997. [fotokopija].
(Na dar 1997.).
- *Branka - jedna sudbina* (Autobiografska sjećanja), Zagreb, 1998.
(2 primjerka).
(Na dar 1998.).
- Raport s onoga svijeta, Severin na Kupi, 1998. [fotokopija].
(Na dar 1998.).
- *Crstice i stihovi. Prijateljicama i prijateljima za uveseljavanje i zabavu!* (Kome je do zabave ...), Zagreb, 1998.
(Na dar 1998.).
- *Tri osobne priče i jedno pismo*, Severin na Kupi; Zagreb, 1999.
(2 primjerka), [fotokopija].
(Na dar 1999.).
- *Domovinska čitanka*, Zagreb, 1999. [fotokopija].
(Na dar 1999.).
- *Priča o kalendaru*, Severin na Kupi; Zagreb, 2000.
(Na dar 2000.).
- *Uporabna psihologija učenja. Uvod u pedagošku psihologiju*. (Prijevod hrvatskog teksta izradili su studenti na 2. godini Pedagoškog fakulteta Maribor, smjer Odgajatelj predškolske djece), Maribor, 1999.

(Na dar 2000).

- *Ona i on. O seksu, o ljubavi i još ponečem* (Ogled iz psihologije ljubavi i braka), Zagreb, 2001. (Na dar 2001).

* * *

U arhivski fond spadaju i evidentirani prilozi: 1. Popis uz darovane rukopise SKM, Maribor, 1995, 1 list (fotokopija tipk.); 2. Pismo SKM povodom darivanja rukopisa Tajna vile Eriman, Severin na Kupi, 1995, 1 list; 3. Darovni ugovor između Ivana Furlana i SKM o darovanju rukopisa, Maribor, 1996., 1 list (fotokopija tipk.); 4. Pismo Vlasti Stavbar u SKM prilikom darovanja rukopisa Izgubljeni na Altanu i pojašnjenje o rukopisu *Pričam ti priču*, Severin na Kupi, 1996, 4 lista; 5. i 6. Dva Furlanova pisma knjižničarki Mirjani Gazvoda koja je uredila i dokumentirala sve darovane rukopise i pripremila izložbu njegovih stručnih i literarnih radova prilikom obilježavanja njegove 80. godišnjice u prostorijama SKM. Oba pisma dr. Furlan je napisao u Severinu na Kupi i to prvo 1997. i drugo 1999. godine.

* * *

U *Posljednjoj instrukciji (Tri priče i jedno pismo, 1999., stranica 93)* vizionarski je Ivan Most zapisao svoju literarnu oporuku koju smatramo važnom i obvezujućom. Zbog toga je ovdje citiramo u izvorniku:

“... Druga moja želja i molba odnosi se na moje stvari. Što s njima? S mojim alatom i mojim knjigama i sami ćete se nekako snaći. Ali ono, na što treba osobito paziti, to su rukopisi mojih priča. Što s tim rukopisima?

Čuvajte ih, nikome, a ma baš nikome ih ne poklanjajte, ne posuđujte ih ni na čitanje (jer knjigu, što ste je nekom posudili, smatrajte izgubljenom!). Dakle, čuvajte, dobro čuvajte te rukopise! Jer doći će vrijeme, sigurno će doći, kad će se barem neki od njih moći objaviti. Pa će moje priče, barem neke od njih, ugledati svijetlo dana i biti dostupne onima, koji priče trebaju i koji ih vole. ...”

Već dobre dvije godine nakon smrti dr. Ivana Furlana u travnju 2003. godine Književni je klub u Beogradu u 200 primjeraka izdao lijepo opremljeni Furlanov manuskriptni književni rad *Jedan dan u životu Ivana ...* (ili: Solženjicin je to mogao doživjeti i na GOLOM, a ne samo u GULAG-u!), o autorovom progonstvu i golgoti na Golom otoku od 1949. do 1950. godine. Dakle, prva lasta i ohrabrujući vjesnik boljih vremena za Furlanovu rukopisnu ostavštinu!

Sutrašnji istraživači života i rada dr. Ivana Furlana neće moći zaobići njegovu rukopisnu ostavštinu u mariborskoj Sveučilišnoj knjižnici ako budu željeli izraditi cjelovit i analitičko-sintetički lik čovjeka koji je u drugoj polovini 20. stoljeća značajno obilježio našu pedagošku kulturu.

Iskreno želimo i morali bismo nastojati da se Furlanovo vizionarstvo njegove literarne oporuke ostvari i da deponirani rukopisi u književnom obliku s vremenom

postanu dostupni široj pedagoškoj javnosti! Sveučilišni profesor doktor Ivan Furlan bio je sijač koji je već za života dočekaao bogatu i plemenitu žetvu svog rada!

IZVORI

- Katalog rukopisa Sveučilišne knjižnice Maribor (III. svezak), Maribor, 1997.
- Seznam zpuščine Ivana Furlana (alias Ivana Mosta), koji još nije unesen u katalog rukopisa, UKM (Sveučilišna knjižnica Maribor), bez datuma, 3 lista

Mladen Tancer, Maribor

(Summary)

LITERARY HERITAGE FROM PROF. IVAN FURLAN, PH. D., IN MANUSCRIPT DEPARTMENT OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN MARIBOR

University professor of Psychology from the University of Zagreb Mr. Ivan Furlan, Ph. D., (1920 – 2000), Slovenian by his father and Croat by his mother, enjoyed a great pedagogical reputation among Slovenian teachers. After being retired (1990) Furlan's psycholinguistic affection flourished and as alias Mr. Ivan Most he devoted himself to a literary production of a story type. In calligraphic manuscript Mr. Ivan Furlan alias Mr. Ivan Most wrote from 1992 until his death 23 volumes/works that include more than 1650 pages. In 1995 he granted his manuscripts to the University Library Maribor. Later, until the year 2001 the Ivan Most Fund was being completed and now it contains 23 granted and archived units. The manuscripts can be used for research and pedagogic needs.

Key words: Furlan, Ivan, manuscript heritage, literary works, archival material (Maribor), psychologists, Croatia, 20th century